

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

F. G. JACOBS

της 16ης Δεκεμβρίου 2004¹

1. Στην υπό κρίση υπόθεση, τίθεται κατ' ουσίαν το ζήτημα της νομιμότητας της απαγορεύσεως, η ισχύς της οποίας αρχίζει το 2007, της χρήσεως στην Ιταλία της ονομασίας της ποικιλίας αμπέλου «Tocai friulano» και της συνώνυμής της «Tocai italico»² για τη σήμανση των οίνων. Η ως άνω απαγόρευση απορρέει από μια συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και της Ουγγαρίας και αποσκοπεί στην προστασία της ουγγρικής γεωγραφικής ενδείξεως «Tokaj».

2. Η Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia (αυτόνομη περιφέρεια Friuli-Venezia Giulia) και η Agenzia Regionale per lo Sviluppo Rurale (ERSA) (περιφερειακός φορέας για την αγροτική ανάπτυξη) (στο εξής: προσφεύγουσες) άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο του Lazio) αποσκοπούσα στην ακύρωση μιας εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως³ που αντανακλά, κατ' ουσίαν, την ως άνω απαγόρευση. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, κατ' ουσίαν, ότι η Κοινότητα

δεν είχε αρμοδιότητα για τη σύναψη της ως άνω συμφωνίας με την Ουγγαρία, ότι η απαγόρευση αντέβαινε σε άλλες διατάξεις της συμφωνίας, ότι η συμφωνία στηρίχθηκε σε πλάνη περί τα πράγματα κατά τρόπον ώστε η σχετική διάταξη είναι άκυρη από απόψεως διεθνούς δικαίου, ότι η απαγόρευση τέθηκε εκποδών από τη Συμφωνία TRIPs (ΔΠΙΤΕ)⁴ και ότι η απαγόρευση είναι ασυμβίβαστη με το δικαίωμα ιδιοκτησίας που προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁵ και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως⁶.

I — Η Συμφωνία Συνδέσεως

3. Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία για την εγκαθίδρυση συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Οι προσφεύγουσες της κύριας δικής ανέφεραν ότι η ονομασία «Tocai italico» δεν χρησιμοποιείται πλέον, κατά συνέπεια, αναφέρομαι στην εν λόγω ονομασία μόνον όταν τούτο είναι λυσιτελέ.

3 — Υπουργική απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2002, περί των εθνικών όρων για την, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 753/2002, χρήση των ονομασιών ποικιλιών αμπέλου και των συνώνυμων τους που περιλαμβάνουν γεωγραφική ένδειξη, απαριθμούνται στο παράρτημα II του εν λόγω κανονισμού και μπορούν να εμφανίζονται στη σήμανση των οίνων ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένης περιοχής και των ιταλικών οίνων με τυπική γεωγραφική ένδειξη.

4 — Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου η οποία περιλαμβάνεται στο παράρτημα I Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου· η εν λόγω συμφωνία εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθόσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της, με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθόσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ L 336, σ. 1). Οι σχετικές διατάξεις παρατίθενται κατωτέρω στα σημεία 80 έως 82.

5 — Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, η οποία συνήφθη στις 4 Νοεμβρίου 1950· το πρώτο πρωτόκολλο εγκρίθηκε στις 20 Μαΐου 1952. Η σχετική διάταξη παρατίθεται κατωτέρω στο σημείο 92.

6 — 7 Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ 2000, C 364, σ. 1). Η σχετική διάταξη παρατίθεται κατωτέρω στο σημείο 94.

Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου (στο εξής: Συμφωνία Συνδέσεως), υπογράφηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1991 και εγκρίθηκε εξ ονόματος των Κοινοτήτων με την απόφαση 93/742/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΚ⁷.

36 της Συνθήκης ΕΟΚ και περιλαμβάνει ειδικότερα την προστασία [...] των γεωγραφικών ενδείξεων [...].»

6. Η παράγραφος 5 του παραρτήματος XIII της Συμφωνίας Συνδέσεως προβλέπει τα εξής:

4. Η υπό κρίση υπόθεση δεν αφορά την ουσία της Συμφωνίας Συνδέσεως. Ωστόσο, η ως άνω συμφωνία ασκεί επιρροή συναφώς, καθόσον το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η συμφωνία αυτή παρέχει προσήκουσα και επαρκή νομική βάση για μια άλλη συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και της Ουγγαρίας, η οποία είναι επίμαχη εν προκειμένω και η οποία εξετάζεται κατωτέρω⁸. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει τις ακόλουθες διατάξεις της Συμφωνίας Συνδέσεως.

«Οι διατάξεις του παρόντος παραρτήματος και οι διατάξεις του άρθρου 74, παράγραφος 1, σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία δεν προδικάζουν τη δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των κρατών μελών της σε θέματα βιομηχανικής, πνευματικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.»

5. Η δέκατη τρίτη κοινή δήλωση που προσαρτάται στην τελική πράξη περί εγκρίσεως της Συμφωνίας Συνδέσεως⁹ ορίζει:

II — Η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων

«Τα μέρη συμφωνούν ότι για τον σκοπό της παρούσας συμφωνίας σύνδεσης, η έννοια της “πνευματικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας” είναι η ίδια με αυτή του άρθρου

7. Η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων (στο εξής: συμφωνία περί των ονομασιών οίνων) εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 93/724/ΕΚ¹⁰ και υπογράφηκε στις 29 Νοεμβρίου 1993.

7 — Απόφαση του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, για τη σύνταξη της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου (ΕΕ L 347, σ. 1). Η Συμφωνία Συνδέσεως προσαρτάται στην ως άνω απόφαση.

8 — Στα σημεία 7 έως 15.

9 — ΕΕ 1993 L 347, σ. 259.

10 — Απόφαση του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1993, που αφορά τη σύνταξη συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων (ΕΕ 1993, L 337, σ. 93): η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων προσαρτάται στην ως άνω απόφαση.

Α — Η απόφαση 93/724

9. Το άρθρο 1 της αποφάσεως 93/724 προβλέπει τα εξής:

8. Το προοίμιο της αποφάσεως 93/724 ορίζει:

«Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 113,

«Η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων, το πρωτόκολλο, οι ανταλλαγές επιστολών καθώς και οι δηλώσεις που προσαρτώνται σ' αυτήν, εγκρίνονται εξ ονόματος της Κοινότητας.

[...]

[...]»

Εκτιμώντας ότι η συμφωνία η οποία αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων θα βοηθήσει τη λήψη μέτρων για να εξαλειφθεί αποτελεσματικότερα ο αθέμιτος ανταγωνισμός, κατά την άσκηση των εμπορικών δραστηριοτήτων, να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή και να προωθηθεί το εμπόριο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών· ότι είναι ως εκ τούτου επιθυμητό να εγκριθεί η εν λόγω συμφωνία·

Β — Η συμφωνία

10. Το προοίμιο της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων περιλαμβάνει τα ακόλουθα χωρία:

«Έχοντας υπόψη τη [Συμφωνία Συνδέσεως],

[...]

[...]

Εκτιμώντας ότι, εφόσον οι διατάξεις της συμφωνίας συνδέονται άμεσα με μέτρα τα οποία καλύπτονται από την κοινή εμπορική πολιτική και την κοινή γεωργική πολιτική, η εν λόγω συμφωνία πρέπει να γίνει σε κοινοτικό επίπεδο».

[έχοντας υπόψη] το ενδιαφέρον των συμβαλλόμενων μερών για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων».

11. Το άρθρο 4 της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων προβλέπει τα εξής:

— δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται παρά μόνον σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στους νόμους και κανονισμούς της Ουγγαρίας.

«1. Οι ακόλουθες ονομασίες προστατεύονται:

[...]

β) όσον αφορά τους οίνους καταγωγής Ουγγαρίας:

4. Η προστασία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εφαρμόζεται επίσης στις ονομασίες στις οποίες η ένδειξη της πραγματικής καταγωγής του οίνου, ή η γεωγραφική ένδειξη ή η παραδοσιακή ένδειξη μεταφράζεται ή συνοδεύεται από όρους που δεν αφορούν τόπο, όπως «είδος», «τύπος», «τρόπος», «απομίμηση», «μέθοδος», «σήμα» ή άλλες ανάλογες εκφράσεις.

[...]

5. Σε περίπτωση ομώνυμων ή ταυτόσημων γεωγραφικών ενδείξεων:

— οι γεωγραφικές και παραδοσιακές ενδείξεις που αναφέρονται στο παράρτημα [...]

α) όταν δύο ενδείξεις, προστατευόμενες δυνάμει της παρούσας συμφωνίας, είναι ομώνυμες ή ταυτόσημες, τότε παρέχεται προστασία σε κάθε ένδειξη, υπό τον όρο ότι:

[...]

3. Στην Κοινότητα, οι προστατευόμενες ουγγρικές ονομασίες:

— προορίζονται αποκλειστικά για τους οίνους, καταγωγής Ουγγαρίας, για τους οποίους ισχύουν και

— η εν λόγω γεωγραφική ονομασία να χρησιμοποιείται κατά παράδοση και σταθερά για την περιγραφή και παρουσίαση οίνου παραγόμενου στη γεωγραφική περιοχή στην οποία αναφέρεται,

- ο οίνος να μην παρουσιάζεται ψευδώς στους καταναλωτές ως καταγόμενος από το έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

14. Η ανταλλαγή επιστολών, αφού αναφέρθηκε στη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων, ορίζει:

[...]

«1. Κατά τη διάρκεια δεκατριετούς μεταβατικής περιόδου από την έναρξη ισχύος της εν λόγω συμφωνίας, η εφαρμογή της δεν εμποδίζει τη θεμιτή χρησιμοποίηση της ονομασίας "Tocai" για την περιγραφή και την παρουσίαση ορισμένων ιταλικών οίνων v.q.p.r.d., υπό τους κάτωθι όρους.

12. Το παράρτημα της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων («Κατάλογος των προστατευόμενων ονομασιών οίνων που αναφέρονται στο άρθρο 4») περιλαμβάνει το «Tokaј» στο τμήμα Β («Οίνοι καταγωγής της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας»), στοιχείο Ι («Γεωγραφικές ενδείξεις»), σημείο 3.4. Το παράρτημα δεν περιλαμβάνει το «Tocai friulano» ή το «Tocai italico» στο τμήμα Α («Οίνοι καταγωγής Κοινότητας»).

Με την επιφύλαξη των ειδικών κοινοτικών διατάξεων και, κατά περίπτωση, περιοριστικότερων εθνικών διατάξεων, ο οίνος αυτός πρέπει:

Γ — Η ανταλλαγή επιστολών

- να προέρχεται από την ποικιλία αμπέλου "Tocai friulano".

13. Η ανταλλαγή επιστολών η οποία αφορά το άρθρο 4 της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων (στο εξής: ανταλλαγή επιστολών)¹¹, που υπογράφηκε στις 29 Νοεμβρίου 1993, είναι ένα από τα έγγραφα που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της απόφασης 93/724¹².

- να παρασκευάζεται από σταφύλια τα οποία έχουν εξ ολοκλήρου τρυγηθεί στις ιταλικές περιοχές Veneto και Friuli

11 — Ανταλλαγή επιστολών η οποία αφορά το άρθρο 4 της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων (ΕΕ 1993, L 337, σ. 169).

12 — Η εν λόγω διάταξη παρατίθεται ανωτέρω στο σημείο 9.

[...]

3. Εννοείται ότι οι εν λόγω οίνοι v.q.p.r.d., περιγραφόμενοι και παρουσιαζόμενοι σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις πριν λήξει η μεταβατική περίοδος η οποία αναφέρεται στο σημείο 1, μπορούν να τίθενται σε κυκλοφορία μέχρις εξαντλήσεως των αποθεμάτων.

νουν ότι, κατά τη στιγμή των διαπραγματεύσεων, δεν είχαν υπόψη τους καμιά ειδική περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του εν λόγω άρθρου.

[...]

4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του σημείου 3, η δυνατότητα χρησιμοποίησης της ονομασίας “Tocai”, σύμφωνα με τους όρους του σημείου 1, εκλείπει με το τέλος της μεταβατικής περιόδου που προβλέπεται στο ίδιο σημείο.

III — Η σχετική κοινοτική νομοθεσία κατά το χρονικό σημείο της συνάψεως της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων

[...]

A — Ο κανονισμός 822/87

Δ — Η κοινή δήλωση

15. Σύμφωνα με την κοινή δήλωση σχετικά με το άρθρο 4, παράγραφος 5, της συμφωνίας¹³ (στο εξής: κοινή δήλωση), που είναι, επίσης, ένα από τα έγγραφα που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της αποφάσεως 93/724:

16. Ο βασικός κανονισμός για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς το 1993 ήταν ο κανονισμός 822/87 του Συμβουλίου¹⁴.

17. Το άρθρο 13 του κανονισμού 822/87 προέβλεπε τη δυνατότητα της Επιτροπής να θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες για την κατάταξη των ποικιλιών αμπέλου σε συνιστώμενες, επιτρεπόμενες και προσωρινά επιτρεπόμενες ποικιλίες.

«Σχετικά με το άρθρο 4, παράγραφος 5, στοιχείο α', τα συμβαλλόμενα μέρη σημειώ-

14 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 822/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 84, σ. 1), που καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1493/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 179, σ. 1).

13 — ΕΕ 1993, L 337, σ. 171.

18. Το άρθρο 63 του κανονισμού 822/87 προέβλεπε τα εξής:

κανονισμού 3800/81 παρέμεινε εν ισχύ, αντλώντας εν συνεχεία την ισχύ του από το άρθρο 13 του κανονισμού 822/87.

«1. Οι εισαγόμενοι οίνοι οι οποίοι προορίζονται για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση και οι οποίοι περιγράφονται με τη βοήθεια γεωγραφικής ένδειξης, μπορούν να τυγχάνουν για την εμπορία τους εντός της Κοινότητας, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας, του ελέγχου και της προστασίας, που αναφέρονται στο [άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΟΚ) 823/87] για τους ν.α.ρ.ι.δ.

2. Η διάταξη της παραγράφου 1 θα εφαρμοσθεί με συμφωνίες που θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγματεύσεων και θα συναφθούν με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 113 της Συνθήκης.»

20. Το Tocai friulano εμφανίζεται στον κατάλογο του παραρτήματος του κανονισμού 3800/81 των συνιστώμενων ή επιτρεπόμενων ποικιλιών αμπέλου στις ακόλουθες περιοχές της Βόρειας και Κεντρικής Ιταλίας: Brescia, Mantova, Varese, Padova, Rovigo, Treviso, Venezia, Verona, Vicenza, Gorizia, Pordenone, Udine, Bologna, Ferrara, Ravenna, Ascoli Piceno¹⁷, Perugia, Terni¹⁸, Viterbo, Chieti, Aquila, Pescara, Teramo και Sassari.

Β — Ο κανονισμός 3800/81

19. Η κατάταξη των ποικιλιών αμπέλου διείπετο το 1993 από τον κανονισμό 3800/81¹⁵ που βασιζόταν αρχικώς στον κανονισμό 337/79 του Συμβουλίου περί κοινής οργάνωσης της αμπελοοικονομικής αγοράς¹⁶. Καίτοι ο κανονισμός 822/87 κατήργησε τον κανονισμό 337/79, ο κατάλογος που εμφανίζεται στο παράρτημα του

Γ — Ο κανονισμός 823/87

21. Ο κανονισμός 823/87¹⁹ του Συμβουλίου θέσπισε κανόνες σχετικά με τους οίνους ποιότητας που παράγονται εντός καθορι-

15 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3800/81 της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 1981, περί της κατάταξης των ποικιλιών αμπέλου (ΕΕ L 381, σ. 1), που καταργήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1227/2000 της Επιτροπής, της 31ης Μαΐου 2000, περί καθορισμού λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού 1493/99 του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση της αμπελοοικονομικής αγοράς και ιδίως σχετικά με το δυναμικό παραγωγής (ΕΕ L 143, σ. 1).

16 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 337/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 1).

17 — Προστέθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1543/89 της Επιτροπής, της 2ας Ιουνίου 1989 (ΕΕ L 151, σ. 16).

18 — Προστέθηκε με τον κανονισμό 3369/92 της Επιτροπής, της 24ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕ L 342, σ. 11).

19 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 823/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τους οίνους ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένων περιοχών (ΕΕ L 84, σ. 59), όπως τροποποιήθηκε, ιδίως, με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2043/89, της 19ης Ιουνίου 1989 (ΕΕ L 202, σ. 1), που καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1493/99, προπαρατεθέντα στην υποσημείωση 14.

σμένων περιοχών (στο εξής: οίνοι v.q.p.r.d.). Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, ως «καθορισμένη περιοχή» νοείται:

«η περιοχή ή το σύνολο αμπελουργικών περιοχών, στις οποίες παράγονται οίνοι που διαθέτουν ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά και των οποίων το όνομα χρησιμοποιείται για να περιγράφονται [οίνοι v.q.p.r.d.]».

22. Το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 823/87 απαιτούσε από τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν στην Επιτροπή τον κατάλογο των οίνων v.q.p.r.d. που είχαν αναγνωρίσει η Επιτροπή όφειλε να μεριμνήσει για τη δημοσίευση του καταλόγου αυτού στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ο κατάλογος που ίσχυε, όπως καθίσταται φανερό, το 1993 δεν περιελάμβανε ούτε το «Tocai friulano» ούτε το «Tocai italico»²⁰.

23. Το άρθρο 15, παράγραφος 4, προέβλεπε τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των κοινοτικών διατάξεων που αφορούν ειδικά ορισμένους τύπους v.q.p.r.d., τα κράτη μέλη μπορούν να δεχθούν [...] ότι το όνομα μιας καθορισμένης περιοχής συνδυάζεται με μια διευκρίνιση

σχετικά με τον τρόπο επεξεργασίας ή τον τύπο προϊόντος, ή με το όνομα ποικιλίας αμπέλου ή συνωνύμων της.»

Δ — Ο κανονισμός 2392/89

24. Όσον αφορά τους επιτραπέζιους οίνους, το άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2392/89 σχετικά με τη θέσπιση των γενικών κανόνων για την περιγραφή και την παρουσίαση των οίνων και των γλευκών σταφυλιών²¹ επέτρεπε να συμπληρωθεί η περιγραφή, μεταξύ άλλων, από (α) το όνομα μιας γεωγραφικής ενότητας μικρότερης του κράτους μέλους και (β) από την ένδειξη «vino tipico» στην περίπτωση των επιτραπέζιων οίνων καταγωγής Ιταλίας.

25. Όσον αφορά τους εισαγόμενους οίνους που περιγράφονται με τη βοήθεια γεωγραφικής ενδείξεως, το άρθρο 26, παράγραφος 1, του κανονισμού 2392/89 προέβλεπε τα εξής:

«Για τους εισαγόμενους οίνους τους προοριζόμενους για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση οι οποίοι περιγράφονται με τη βοήθεια

20 — Τροποποίηση του καταλόγου των οίνων v.q.p.r.d. της Κοινότητας (ΕΕ C 348, σ. 1). Το έγγραφο αυτό αντικατέστησε πλήρως το σχετικό με την Ιταλία τμήμα του καταλόγου που είχε δημοσιευθεί προηγουμένως. Ο κατάλογος δημοσιεύθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2247/73 της Επιτροπής, της 16ης Αυγούστου 1973, περί ελέγχου οίνων ποιότητας παραγομένων εντός καθορισμένων περιοχών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/009, σ. 236).

21 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2392/89 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1989 (ΕΕ L 232, σ. 13), που καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 1493/99, προπαρατεθέντα στην υποσημείωση 14.

γεωγραφικής ενδείξεως και περιλαμβάνονται σε κατάλογο που θα καταρτισθεί, η περιγραφή κατά τη σήμανση με ετικέτα περιλαμβάνει:

γεωγραφικών ενοτήτων, οι οποίες είναι μικρότερες από το κράτος μέλος σύμφωνα με [...] τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2392/89 [...].

- α) την ένδειξη της γεωγραφικής ενότητας που βρίσκεται στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα [...]

Η Επιτροπή εξασφαλίζει τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, σειρά C, των ονομάτων των γεωγραφικών ενοτήτων που της ανακοινώνονται δυνάμει του πρώτου εδαφίου.

Ε — Ο κανονισμός 3201/90

26. Το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3201/90 της Επιτροπής, της 16ης Οκτωβρίου 1990, περί των λεπτομερειών εφαρμογής για τον χαρακτηρισμό και την παρουσίαση οίνων και γλευκών σταφύλης²² προέβλεπε τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος παραγωγής ανακοινώνει στην Επιτροπή όσον αφορά τους επιτραπέζιους οίνους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως [...] “vino tipico” [...] σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο θ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2392/89:

- το νωρίτερο δυνατό μετά την κατάρτισή του, τον κατάλογο των ονομάτων των

2. Ο κατάλογος των εισαγομένων οίνων, που περιγράφονται με τη βοήθεια γεωγραφικής ένδειξης, προβλεπομένης από το άρθρο 26, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2392/89, εμφανίζεται στο παράρτημα II του παρόντος κανονισμού.

[...]

27. Ο κατάλογος των ονομασιών των γεωγραφικών ενοτήτων που ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή δεν περιελάμβανε την ονομασία Friuli ή Friulano²³.

28. Οι ονομασίες «Tokaj ή Tokaji» περιελήφθησαν στον κατάλογο του παραρτήματος II του κανονισμού 3201/90.

22 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3201/90 της Επιτροπής, της 16ης Οκτωβρίου 1990 (ΕΕ L 309, σ. 1), που αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 753/2002 της Επιτροπής, της 29ης Απριλίου 2002, για τη θέσπιση ορισμένων λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1493/1999 του Συμβουλίου όσον αφορά την περιγραφή, την ονομασία, την παρουσίαση και την προστασία ορισμένων αμπελοοικονικών προϊόντων (ΕΕ L 118, σ. 1).

23 — Βλ. τον κατάλογο που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ 1992, C 155, σ. 14, όπως τροποποιήθηκε με τον κατάλογο που δημοσιεύθηκε στην ΕΕ 1993, C 203, σ. 4.

29. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 3201/90 προέβλεπε τα εξής:

«Ο κατάλογος των συνωνύμων των ονομάτων των ποικιλιών αμπέλου που δύνανται να χρησιμοποιούνται για την περιγραφή επιτραπέζιων οίνων και v.q.p.r.d. κατ' εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', και του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2392/89, εμφανίζεται στο παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος κανονισμού.»

30. Ο κατάλογος του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού 3201/90 περιελάμβανε το «Tocai friulano» και το «Tocai italico», παρουσιάζοντας το τελευταίο ως «αποδεκτό συνώνυμο» του πρώτου.

IV — Η ισχύουσα σχετική κοινοτική και εθνική νομοθεσία

31. Ο κανονισμός (ΕΚ) 1493/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς²⁴, εκδόθηκε στο πλαίσιο κωδικοποιήσεως και απλοποιήσεως της αρχικής νομοθεσίας που διέπει τον αμπελοοινικό τομέα. Ο κανονισμός 1493/1999 τέθηκε σε εφαρμογή με τον κανονισμό (ΕΚ) 753/2002 της Επιτροπής²⁵, που θεσπίζει ορισμένους κανόνες για τη σήμανση των οίνων.

32. Το άρθρο 19 του κανονισμού 753/2002, που τιτλοφορείται «Ένδειξη των ποικιλιών αμπέλου», προβλέπει τα εξής:

«1. Η ονομασία των ποικιλιών αμπέλου που χρησιμοποιήθηκαν για την παρασκευή ενός επιτραπέζιου οίνου με γεωγραφική ένδειξη ή ενός v.q.p.r.d. ή τα συνωνυμά τους μπορεί να εμφανίζεται στη σήμανση των σχετικών οίνων, εφόσον:

[...]

γ) η ονομασία της ποικιλίας ή ένα από τα συνωνυμά της δεν περιλαμβάνει γεωγραφική ένδειξη που χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό ενός v.q.p.r.d. ή ενός επιτραπέζιου οίνου ή ενός εισαγόμενου οίνου που εμφανίζεται στους καταλόγους των συμφωνιών που έχουν συναφθεί μεταξύ των τρίτων χωρών και της Κοινότητας και, όταν συνοδεύεται από έναν άλλο γεωγραφικό όρο, εμφανίζεται στην ετικέτα χωρίς τον εν λόγω γεωγραφικό όρο.

[...]

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, στοιχείο γ':

α) η ονομασία μιας ποικιλίας αμπέλου ή ένα από τα συνωνυμά της που περι-

²⁴ — Προπαρατεθείς στην υποσημείωση 14.

²⁵ — Προπαρατεθείς στην υποσημείωση 22.

λαμβάνει μια γεωγραφική ένδειξη μπορεί να εμφανίζεται στη σήμανση ενός οίνου που ορίζεται με την εν λόγω γεωγραφική ένδειξη·

θούν αποκλειστικώς για οίνους ν.q.p.r.d. καταγόμενους από τις περιφέρειες Veneto και Friuli κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου, έως τις 31 Μαρτίου 2007».

- β) οι ονομασίες των ποικιλιών και τα συνώνυμά τους που αναφέρονται στο παράρτημα II μπορούν να χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο των ισχυόντων εθνικών ή/και κοινοτικών όρων κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού.

34. Η επίμαχη ιταλική νομοθεσία²⁷ εφαρμόζει την κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, παρέκκλιση ως προς το *Tocai friulano* και το *Tocai italiano*, διευκρινίζοντας ότι ο περιορισμός απορρέει από μια συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας. Πρόκειται βεβαίως για τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων.

[...]»

33. Το παράρτημα II του ως άνω κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Ονόματα των ποικιλιών αμπέλου ή των συνωνύμων τους που περιλαμβάνουν γεωγραφική ένδειξη και μπορούν να αναγράφονται στη σήμανση των οίνων σε εφαρμογή του άρθρου 19, παράγραφος 2», περιελάμβανε αρχικώς την ένδειξη «*Tocai Friulano*, *Tocai Italiano*», ενώ η Ιταλία μνημονεύεται ως η χώρα εντός της οποίας επιτρέπεται η χρήση της σχετικής ονομασίας. Σύμφωνα με μια σχετική υποσημείωση, «[τ]ο όνομα "*Tocai friulano*" και το συνώνυμο "*Tocai italiano*" μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μεταβατική περίοδο, έως τις 31 Μαρτίου 2007.» Το ως άνω παράρτημα αντικαταστάθηκε μετά τη διεύρυνση του 2004²⁶, ο κατάλογος περιλαμβάνει σήμερα 122 ποικιλίες αμπέλου, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται το *Tocai friulano* και το *Tocai italiano*, με τη διευκρίνιση ότι οι εν λόγω ονομασίες «μπορούν να χρησιμοποιη-

V — Η διαφορά της κύριας δίκης και η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

35. Η ποικιλία αμπέλου *Tocai friulano* καλλιεργείται, όπως καθίσταται φανερό, κατά παράδοση στην αυτόνομη περιφέρεια Friuli-Venezia Giulia.

36. Στην ως άνω περιφέρεια, έχουν αναγνωριστεί ορισμένοι οίνοι ν.q.p.r.d., συμπεριλαμβανομένων των «*Colli orientali del Friuli*», «*Friuli aquilaea*», «*Friuli grave*», «*Friuli latisana*» και «*Isonzo*» ή «*Isonzo del Friuli*». Οι οίνοι αυτοί μπορούν να παραχθούν από διάφορες ποικιλίες αμπέλου, συμπεριλαμβανομένου του *Tocai friulano*, που χρησιμεύει για την παραγωγή ενός λευκού οίνου.

26 — Βλ. τον κανονισμό (ΕΚ) 1429/2004 της Επιτροπής, της 9ης Αυγούστου 2004, για τροποποίηση του κανονισμού 753/2002 (ΕΕ L 263, σ. 11).

27 — Προπαρτεθείσα στην υποσημείωση 3.

37. Οι προσφεύγουσες άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προσφυγή, με την οποία βάλλουν κατά της εθνικής νομοθεσίας, κατά το μέτρο που η παρέκκλιση σχετικά με τη χρήση των ονομασιών *Tocai friulano* και *Tocai italico* λήγει στις 31 Μαρτίου 2007, σύμφωνα με τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων.

38. Οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ότι η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων ήταν μη σύννομη για διάφορους λόγους.

39. Επομένως, το ως άνω δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορεί η ευρωπαϊκή συμφωνία μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου, η οποία συνήφθη στις 16 Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 347, της 31ης Δεκεμβρίου 1993), να αποτελέσει σύννομη και επαρκή νομική βάση για την απονομή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα της εξουσίας για σύναψη της κοινοτικής συμφωνίας με τη Δημοκρατία της Ουγγαρίας, της 29ης Νοεμβρίου 1993 (ΕΕ L 337, της 31ης Δεκεμβρίου 1993), σχετικά με την αμοιβαία προστασία των ονομασιών οίνων, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του άρθρου 65, παράγραφος 1, της κοινής δηλώσεως υπ' αριθ. 13 και του παραρτήματος XIII (σημεία 3, 4 και 5) της ευρωπαϊκής συμφωνίας του 1991, σχετικά με την ενδεχόμενη επιφύλαξη

υπέρ των συμβαλλόμενων κρατών της κυριαρχίας και της αρμοδιότητας στον τομέα των εθνικών γεωγραφικών ονομασιών που αφορούν γεωργικά προϊόντα διατροφής, συμπεριλαμβανομένων των αμπελοοινικών προϊόντων, πράγμα που σημαίνει ότι αποκλείεται οιαδήποτε μεταβίβαση κυριαρχίας και αρμοδιότητας στον εν λόγω τομέα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα;

2) Πρέπει η κοινοτική συμφωνία για την αμοιβαία προστασία των ονομασιών οίνων, η οποία συνήφθη στις 29 Νοεμβρίου 1993 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας (ΕΕ 1993, L 337) και αφορά την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων που εμπίπτουν στον τομέα της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, να κηρυχθεί άκυρη και, ως εκ τούτου, μη παράγουσα αποτελέσματα στην κοινοτική έννομη τάξη, καθόσον δεν έχει κυρωθεί εκ μέρους εκάστου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, λαμβανομένης υπόψη και της υπ' αριθ. 1/94 γνωμοδοτήσεως του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σχετικά με την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;

3) Σε περίπτωση που η κοινοτική συμφωνία του 1993 (ΕΕ 1993, L 337) θεωρηθεί, ως προς το σύνολο των διατάξεών της, νόμιμη και εφαρμοστέα, πρέπει η απαγόρευση χρήσεως στην Ιταλία της ονομασίας “*Tocai*” μετά το 2007, όπως αυτή προκύπτει από τις επιστολές που ανταλλάχθηκαν μεταξύ των μερών της συμφωνίας (και προσαρτώνται σε αυτή),

να θεωρηθεί άκυρη και, ως εκ τούτου, μη παράγουσα έννομα αποτελέσματα, καθόσον είναι αντίθετη προς τις διατάξεις περί ομώνυμων ονομασιών που περιλαμβάνονται στην ίδια τη συμφωνία του 1993 (βλ. άρθρο 4, παράγραφος 5, και το προσαρτηθέν στη συμφωνία πρωτόκολλο);

το φως του άρθρου 59 της Συμβάσεως της Βιέννης για το δίκαιο των Συνθηκών, ότι υπερισχύει σε περίπτωση ασυμφωνίας των διατάξεων της περί ομώνυμων ονομασιών οίνων προς αυτές της κοινοτικής συμφωνίας του 1993, λαμβανομένου υπόψη ότι και στις δύο συμφωνίες συμβάλλονται τα ίδια μέρη;

4) Πρέπει η δεύτερη κοινή δήλωση που προσαρτάται στη συμφωνία του 1993 (ΕΕ 1993, L 337), από την οποία συνάγεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν γνώριζαν, κατά τη στιγμή των διαπραγματεύσεων, την ύπαρξη ομώνυμων ονομασιών για τους ευρωπαϊκούς και ουγγρικούς οίνους, να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα ουσιώδους πλάνης (δεδομένου ότι οι ιταλικές και ουγγρικές ονομασίες για τους οίνους "Tocai" υπήρχαν και χρησιμοποιούνταν παράλληλα εδώ και αιώνες, αναγνωρίστηκαν δε επισήμως το 1948, με συμφωνία μεταξύ της Ιταλίας και της Ουγγαρίας, και αποτέλεσαν, πρόσφατα, αντικείμενο κοινοτικής ρυθμίσεως) ώστε να καθίσταται άκυρο, βάσει του άρθρου 48 της Συμβάσεως της Βιέννης για το δίκαιο των Συνθηκών, το τμήμα της συμφωνίας του 1993 που απαγορεύει τη χρήση στην Ιταλία της ονομασίας Tocai;

5) Έχει η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου [Συμφωνία ΔΠΙΤΕ] (ΕΕ L 336, της 21ης Νοεμβρίου 1994), η οποία συνήφθη στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1996, ήτοι μετά την έναρξη ισχύος της κοινοτικής συμφωνίας του 1993 (ΕΕ 1993, L 337), την έννοια, υπό

6) Πρέπει τα άρθρα 22 έως 24 του τρίτου τμήματος του παραρτήματος Γ της Συμφωνίας για την Ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), το οποίο περιλαμβάνει τη Συμφωνία ΔΠΙΤΕ (ΕΕ 1994, L 336) και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1996, να ερμηνευθούν, στην περίπτωση δύο ομώνυμων ονομασιών οίνων που παράγονται σε δύο διαφορετικά κράτη που έχουν συμβληθεί στη Συμφωνία ΔΠΙΤΕ (τόσο στην περίπτωση που η ομώνυμη αφορά δύο γεωγραφικές ονομασίες που χρησιμοποιούνται και στα δύο συμβαλλόμενα κράτη όσον και όταν αφορά γεωγραφική ονομασία ενός συμβαλλόμενου κράτους και την ομώνυμη ονομασία μιας ποικιλίας που καλλιεργείται παραδοσιακά στο άλλο συμβαλλόμενο κράτος), υπό την έννοια ότι και οι δύο ονομασίες μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται στο μέλλον, εφόσον χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν από τους αντίστοιχους παραγωγούς, είτε καλοπίστεως είτε επί 10 τουλάχιστον έτη πριν από τις 15 Απριλίου 1994 (άρθρο 24, παράγραφος 4, της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ), και εφόσον από κάθε ονομασία προκύπτει, με σαφήνεια και κατά τρόπο που δεν παραπλανά τους καταναλωτές, η χώρα ή η περιφέρεια ή η περιοχή από την οποία προέρχεται ο προστατευόμενος οίνος;

- 7) Περιλαμβάνει το δικαίωμα ιδιοκτησίας του άρθρου 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Σύμβαση της Ρώμης του 1950), το οποίο προστατεύεται και από το άρθρο 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης του οποίου η διακήρυξη έγινε στις 7 [Δεκεμβρίου] 2000 στη Νίκαια, και την πνευματική ιδιοκτησία σχετικά με τις ονομασίες προελεύσεως οίνων και την εκμετάλλευσή τους και, συνεπώς, εμποδίζει η προστασία του δικαιώματος αυτού την εφαρμογή των όρων που καθορίζονται στην ανταλλαγή επιστολών που προσαρτάται στη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων (ΕΕ L 337, της 31ης Δεκεμβρίου 1993), οι οποίοι όμως δεν μνημονεύονται στο σώμα του κειμένου της συμφωνίας, βάσει των οποίων απαγορεύεται στους οινοπαραγωγούς της περιοχής Friuli να χρησιμοποιούν την ονομασία "Tocai friulano", λαμβανομένης, μάλιστα, υπόψη της απουσίας οιασδήποτε μορφής αποζημιώσεως υπέρ των οινοπαραγωγών της περιοχής Friuli που στερήθηκαν το δικαίωμά τους, της απουσίας δημόσιου γενικού συμφέροντος, δικαιολογούντος τη στέρηση αυτή, και της μη τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας;

επιστολών κριθούν παράνομες κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, πρέπει οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 753/2002, βάσει του οποίου απαγορεύθηκε η χρήση της ονομασίας "Tocai friulano" μετά τις 31 Μαρτίου 2007 (άρθρο 19, παράγραφος 2), να θεωρηθούν άκυρες ή, τουλάχιστον, μη εφαρμοστέες»

40. Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης, η Ιταλική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο και η Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις και εκπροσωπήθηκαν, όπως και η Ουγγρική Κυβέρνηση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

41. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης και η Ιταλική Κυβέρνηση έδωσαν γραπτή απάντηση στο αίτημα του Δικαστηρίου να λάβουν θέση επί των ισχυρισμών του Συμβουλίου και της Επιτροπής ότι η ονομασία «Tocai friulano» και η συνώνυμή της «Tocai italico» δεν είναι και δεν ήταν ποτέ γεωγραφικές ενδείξεις, αλλά μάλλον είναι ονομασίες μιας ποικιλίας αμπέλου.

VI — Το πρώτο ερώτημα

- 8) Σε περίπτωση που οι κοινοτικές διατάξεις της συμφωνίας για την αμοιβαία προστασία των ονομασιών οίνων, η οποία συνήφθη στις 29 Νοεμβρίου 1993 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας (ΕΕ 1993, L 337), και/ή η προσαρτηθείσα σε αυτή ανταλλαγή

42. Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η Συμφωνία Συνδέσεως απονέμει στην Κοινότητα την εξουσία να συνάψει τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων.

43. Κατά πάγια νομολογία, η αρμοδιότητα της Κοινότητας να αναλαμβάνει διεθνείς υποχρεώσεις απορρέει είτε αμέσως είτε εμμέσως από ρητές διατάξεις της Συνθήκης²⁸.

44. Κατά συνέπεια, είναι σαφές ότι η αρμοδιότητα της Κοινότητας για τη σύναψη της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων δεν μπορεί να απορρέει από τη Συμφωνία Συνδέσεως.

45. Εξάλλου, το άρθρο 133 ΕΚ απονέμει ρητώς στο Συμβούλιο την εξουσία να εφαρμόζει την κοινή εμπορική πολιτική. Το προοίμιο της αποφάσεως 93/724 του Συμβουλίου αναφέρει ότι η εν λόγω απόφαση στηρίζεται στο άρθρο 133 ΕΚ. Το άρθρο 1 ορίζει ότι η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων, καθώς και το πρωτόκολλο, η ανταλλαγή επιστολών και οι δηλώσεις που προσαρτώνται σ' αυτή «εγκρίνονται εξ ονόματος της Κοινότητας». Έτσι, είναι σαφές ότι, από απόψεως κοινοτικού δικαίου, η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων εγκρίθηκε προσηκόντως, σύμφωνα με τη Συνθήκη. Όπως ισχυρίζονται το Συμβούλιο και η Επιτροπή, η νομική βάση μιας συμφωνίας μνημονεύεται στο προοίμιο της αποφάσεως του Συμβουλίου περί συνάψεως και εγκρίσεως της εν λόγω συμφωνίας. Η απόφαση 93/724 δεν μνημονεύει τη Συμφωνία Συνδέσεως ως νομική βάση. Καίτοι η Συμφωνία Συνδέσεως μνημονεύεται στο προοίμιο της συμφωνίας

περί των ονομασιών οίνων, οι αιτιολογικές σκέψεις μιας διεθνούς συμφωνίας δεν μπορούν να υποδεικνύουν τη νομική βάση στο πλαίσιο της έννομης τάξεως κάθε συμβαλλόμενου μέρους. Στην κοινοτική έννομη τάξη, η ως άνω βάση καθορίζεται μετά την τελική διαμόρφωση του κειμένου της συμφωνίας και υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του περιεχομένου του εν λόγω κειμένου. Η αναφορά, που περιέχεται στο προοίμιο της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων, στη Συμφωνία Συνδέσεως εντάσσει απλώς την εν λόγω συμφωνία στο πολιτικό και στο νομικό της πλαίσιο.

46. Οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι οι γεωγραφικές ενδείξεις για τους οίνους εμπίπτουν στο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας και ότι τα κράτη μέλη είχαν αποκλειστική αρμοδιότητα καθόσον η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων αφορούσε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ. παράρτημα XIII της Συμφωνίας Συνδέσεως)²⁹. Επομένως, η Κοινότητα δεν είχε αρμοδιότητα για τη σύναψη της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων.

47. Ο ως άνω ισχυρισμός εξετάζεται, όπως είναι καταλληλότερο, στο πλαίσιο του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος.

28 — Βλ., π.χ., γνωμοδότηση 2/94 του Δικαστηρίου, της 28ης Μαρτίου 1996, που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 228, παράγραφος 6, της Συνθήκης ΕΚ (Συλλογή 1996, σ. I-1759, σκέψη 26).

29 — Βλ. σημείο 6 ανωτέρω.

VII — Το δεύτερο ερώτημα

48. Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, υπό το πρίσμα της γνωμοδότησεως 1/94³⁰ του Δικαστηρίου που αφορά την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων είναι άκυρη και δεν παράγει αποτελέσματα στην κοινοτική έννομη τάξη καθόσον δεν έχει κυρωθεί εκ μέρους εκάστου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Με άλλες λέξεις, επίμαχο είναι το ζήτημα αν η Κοινότητα είχε αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων ή αν η εν λόγω συμφωνία ήταν, βάσει ορθής αναλύσεως, μια μικτή συμφωνία στην οποία έπρεπε να είναι μέρη τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη.

49. Δεν αμφισβητείται ότι η Κοινότητα έχει αποκλειστική αρμοδιότητα όταν η αρμοδιότητα αυτή προβλέπεται ρητώς από τη Συνθήκη ή όταν η Κοινότητα, ενόψει της εφαρμογής μιας κοινής πολιτικής που προβλέπεται από τη Συνθήκη, θεσπίζει διατάξεις που καθιερώνουν κοινούς κανόνες³¹.

50. Με τη γνωμοδότηση 1/94, το Δικαστήριο συνήγαγε, για δύο λόγους, ότι η Κοινότητα και τα κράτη μέλη είχαν συντρέχουσα αρμοδιότητα για τη σύναψη της Συμφωνίας

ΔΠΠΤΕ. Πρώτον, εξαιρουμένων των διατάξεων της εκείνων που αφορούν την απαγόρευση θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων απομιμήσεως, η Συμφωνία ΔΠΠΤΕ δεν καλύπτεται από τον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής, για την οποία έχει απονεμηθεί αποκλειστική αρμοδιότητα από το άρθρο 133 ΕΚ. Δεύτερον, η πραγματοποιηθείσα εντός του κοινοτικού πλαισίου εναρμόνιση σε ορισμένους τομείς που καλύπτονται από τη Συμφωνία ΔΠΠΤΕ είναι μόνον μερική και, σε άλλους τομείς, δεν έχει προβλεφθεί καμία εναρμόνιση³².

51. Οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι η Συνθήκη δεν περιέχει καμία διάταξη που να προβλέπει αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας και ότι, όταν η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων, δεν υπήρχαν κοινοτικές διατάξεις που να καλύπτουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των γεωγραφικών ονομασιών οίνων που ρυθμίζονται σε εθνικό επίπεδο: η κοινοτική νομοθεσία στον τομέα του οίνου αναγνώρισε απλώς τις ονομασίες που είχαν καταχωρισθεί σε κάθε κράτος μέλος.

52. Περαιτέρω, οι ως άνω μετέχοντες στη δίκη ισχυρίζονται ότι όχι μόνον η Κοινότητα δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, αλλά τα κράτη μέλη είναι εκείνα που έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Προς στήριξη του ως άνω

30 — Γνωμοδότηση 1/94, της 15ης Νοεμβρίου 1994, που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 228, παράγραφος 6, της Συνθήκης ΕΚ (Συλλογή 1994, σ. I-5267).

31 — Απόφαση της 31ης Μαρτίου 1971, 22/70, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, γνωστή ως «ΕΡΤΑ» (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 729, σκέψεις 16 και 17).

32 — Σκέψεις 71, 103 και 105 της γνωμοδότησεως 1/94.

ισχυρισμού, επικαλούνται το παράρτημα XIII της Συμφωνίας Συνδέσεως, που αναφέρει ότι οι διατάξεις του παραρτήματος εφαρμόζονται με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας της Κοινότητας και των κρατών μελών της στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας.

τητας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 63 του κανονισμού 822/87 προέβλεπε ρητώς ότι οι εισαγόμενοι οίνοι «μπορούν να τυγχάνουν για την εμπορία τους εντός της Κοινότητας, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας, του ελέγχου και της προστασίας που αναφέρονται στο [άρθρο 15 του κανονισμού 823/87] για τους v.q.p.r.d.».

53. Κατά τη γνώμη μου, το απόσπασμα του παραρτήματος XIII της Συμφωνίας Συνδέσεως που επικαλέστηκε η Ιταλική Κυβέρνηση δεν είναι διαφωτιστικό: στο Δικαστήριο δεν υποβλήθηκε ερώτημα ως προς το καθεστώς της Συμφωνίας Συνδέσεως και, εν πάση περιπτώσει, η διατύπωση του παραρτήματος XIII δεν είναι αδιαμφισβήτητη.

54. Το άρθρο 1 της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων αναφέρει ότι τα μέρη «συμφωνούν, επί τη βάσει της αμοιβαιότητας, να προστατεύουν και να ελέγχουν τις ονομασίες των οίνων, καταγωγής της Κοινότητας και της Ουγγαρίας, υπό τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία».

55. Όπως ισχυρίζονται το Συμβούλιο και η Επιτροπή, φαίνεται ακούσντως σαφές ότι, κατά τον χρόνο συνάψεως της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων, η προστασία και ο έλεγχος των ονομασιών οίνων —η μόνη πτυχή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που είναι, ενδεχομένως, επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση— αποτελούσαν αντικείμενο εξαντλητικής ρυθμίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, λαμβανομένου υπόψη ότι η νομοθεσία που μνημονεύθηκε ανωτέρω στα σημεία 16 έως 33 είναι απλώς η κορυφή του παγόβουνου, και υπάγονταν, ως εκ τούτου, στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινό-

56. Περαιτέρω, στο προοίμιο της αποφάσεως 93/724 εκτίθεται ότι η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων «θα βοηθήσει τη λήψη μέτρων για να εξαλειφθεί αποτελεσματικότερα ο αθέμιτος ανταγωνισμός, κατά την άσκηση των εμπορικών δραστηριοτήτων, να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή και να προωθηθεί το εμπόριο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών» και ότι «οι διατάξεις της συμφωνίας συνδέονται άμεσα με μέτρα τα οποία καλύπτονται από την κοινή εμπορική πολιτική και την κοινή γεωργική πολιτική»³³. Με τη γνωμοδότηση 1/94, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι οι συμφωνίες περί οίνων μεταξύ της Κοινότητας, αφενός, και της Αυστρίας και της Αυστραλίας αντιστοίχως, αφετέρου, οι οποίες είναι κατ' ουσίαν ανάλογες με τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων που είναι επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση, υπάγονταν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας και στηρίζονταν ορθώς στο άρθρο 133 ΕΚ «διότι οι διατάξεις [τους] συνδέονται άμεσα με μέτρα που διέπονται από την κοινή γεωργική πολιτική, εν προκειμένω από την κοινοτική ρύθμιση περί αμπελοοινικών δραστηριοτήτων»³⁴.

33 — Πρώτη και τρίτη αιτιολογική σκέψη.

34 — Σκέψεις 69 και 70.

57. Τέλος, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η Ιταλική Κυβέρνηση, στην απάντησή της σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο, ισχυρίζεται ότι, για την Ουγκαρία, ο τομέας των οίνων ρυθμίζεται αποκλειστικώς από το κοινοτικό δίκαιο από την προσχώρησή της τον Μάιο του 2004. Ωστόσο, όπως υπογράμμισα, μια τέτοια αποκλειστική ρύθμιση συνεπάγεται αποκλειστική αρμοδιότητα για την Κοινότητα στον τομέα αυτό. Εφόσον η έκταση της ως άνω ρυθμίσεως ήταν, κατ' ουσίαν, η ίδια πριν και μετά την ημερομηνία αυτή, ο ως άνω ισχυρισμός υπαινίσσεται προφανώς ότι αναγνωρίζεται ότι η Κοινότητα είχε, επίσης, αποκλειστική αρμοδιότητα όταν συνήφθη η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων.

Το τρίτο ερώτημα

58. Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, στην περίπτωση που η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων θεωρηθεί, ως προς το σύνολο των διατάξεών της, νόμιμη και εφαρμοστέα, η απαγόρευση χρήσεως στην Ιταλία της ονομασίας «Tocai» μετά το 2007, η οποία απορρέει από την ανταλλαγή επιστολών που προσαρτάται στη συμφωνία, είναι άκυρη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα καθόσον είναι αντίθετη προς τους κανόνες περί ομώνυμων γεωγραφικών ενδείξεων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 5, της συμφωνίας.

59. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι οι διατάξεις των παραρτημάτων μιας συμφωνίας δεν μπορούν να επηρεάσουν τις διατά-

ξεις της ίδιας της συμφωνίας. Επομένως, σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ των δύο, τα παραρτήματα παύουν να είναι εφαρμοστέα.

60. Οποιαδήποτε και αν είναι η ισχύς του ως άνω ισχυρισμού κατά γενικό κανόνα, ο εν λόγω ισχυρισμός ασκεί επιρροή για την υπό κρίση υπόθεση μόνον αν υφίσταται όντως σύγκρουση μεταξύ των σχετικών διατάξεων.

61. Το άρθρο 4, παράγραφος 5, της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων διέπει την περίπτωση των «ομώνυμων ή ταυτόσημων γεωγραφικών ενδείξεων». Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμφωνίας ορίζει ότι ως «γεωγραφική ένδειξη» νοείται «κάθε ένδειξη, συμπεριλαμβανομένης μιας “ονομασίας προελεύσεως”, η οποία έχει αναγνωριστεί από τους νόμους και τους κανονισμούς ενός συμβαλλόμενου μέρους με σκοπό την περιγραφή και την παρουσίαση οίνου, καταγωγής του εδάφους ενός συμβαλλόμενου μέρους ή μιας περιοχής ή τοποθεσίας του εδάφους αυτού, σε περίπτωση που μια δεδομένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό του οίνου αποδίδεται κυρίως στη γεωγραφική του καταγωγή».

62. Επομένως, η ονομασία «Tocai friulano» εμπίπτει στο άρθρο 4, παράγραφος 5, της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων μόνον αν αναγνωρίζεται, από απόψεως κοινοτικού δικαίου, όπως περιγράφηκε στην προηγούμενη παράγραφο.

63. Είναι σαφές ότι τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω. Κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, η ως άνω ονομασία είχε αναγνωριστεί ως ποικιλία αμπέλου και όχι ως οίνος v.q.p.r.d. κατά την έννοια του κανονισμού 823/87³⁵, που αποτελούσε τον ισοδύναμο όρο, από κοινοτικής απόψεως, μιας γεωγραφικής ενδείξεως για οίνους³⁶. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ως προς το ότι μια δεδομένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό του οίνου, που παρασκευάζεται από την ως άνω ποικιλία αμπέλου, αποδίδεται κυρίως στη γεωγραφική του καταγωγή.

64. Ειδικότερα, το άρθρο 4, παράγραφος 5, στοιχείο α', της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων εφαρμόζεται στις ενδείξεις που είναι «προστατευόμενες δυνάμει της [...] συμφωνίας». Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', ορίζει ότι, όσον αφορά τους οίνους καταγωγής Κοινότητας, «οι γεωγραφικές και παραδοσιακές ενδείξεις που αναφέρονται στο παράρτημα» προστατεύονται. Ο κατάλογος των οίνων καταγωγής Ιταλικής Δημοκρατίας που περιέχεται στο παράρτημα της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων δεν μνημονεύει ούτε το «Tocai friulano» ούτε το «Tocai italico».

65. Σε απάντηση στο αίτημα του Δικαστηρίου να λάβουν θέση ως προς το αν η ονομασία «Tocai friulano» είναι γεωγραφική ένδειξη ή ποικιλία αμπέλου, οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση αναφέρο-

νται στο άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού 823/87³⁷, που παρέχει την εξουσία στα κράτη μέλη να επιτρέψουν τη χρησιμοποίηση της ονομασίας μιας καθορισμένης περιοχής σε συνδυασμό με την ονομασία μιας ποικιλίας αμπέλου, και ισχυρίζονται ότι τούτο συνέβη ως προς την ονομασία «Tocai friulano».

66. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, το άρθρο 15, παράγραφος 4, δεν βαίνει πέραν της διατυπώσεώς του: τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν τον συνδυασμό της ονομασίας μιας καθορισμένης περιοχής με μια ποικιλία αμπέλου. Σε ορισμένες οινοπαραγωγικές περιοχές η ως άνω πρακτική είναι συνήθης: π.χ., Alsace Pinot gris³⁸, Valle d'Aosta Pinot nero ή Moselle Luxembourgise Riesling. Ούτε η συνδυασμένη ονομασία ούτε η ποικιλία αμπέλου που μνημονεύεται συναφώς καθίσταται γεωγραφική ένδειξη κατά την έννοια της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων.

67. Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται ανακολουθία μεταξύ της απαγορεύσεως που προκύπτει από την ανταλλαγή επιστολών και των κανόνων που διέπουν τις ομώνυμες γεωγραφικές ενδείξεις και οι οποίοι περιέχονται στο άρθρο 4, παράγραφος 5, της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων.

35 — Βλ. σημεία 20, 22 και 27 ανωτέρω.

36 — Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ 1992, L 208, σ. 1), δεν εφαρμόζεται για τον οίνο (βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού).

37 — Προπαρατεθέν στο σημείο 23.

38 — Το «Tokay», συνώνυμο στην Αυστρία της ποικιλίας αμπέλου Pinot gris, αιτείται αντικείμενο μιας παράλληλης ανταλλαγής επιστολών μεταξύ της Κοινότητας και της Ουγγαρίας, που προβλέπει μια πανομοιότυπη μεταβατική παρέκκλιση από την απαγόρευση της χρήσεως του ως άνω όρου (ΕΕ 1993, L 337, σ. 167).

IX — Το τέταρτο ερώτημα

λογήσεως της συνθήκης και η οποία απετέλει ουσιώδη βάση της συναινέσεώς του όπως δεσμευθεί συμβατικώς.»

68. Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η κοινή δήλωση που προσαρτάται στη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων³⁹, από την οποία συνάγεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν γνώριζαν, κατά το χρονικό σημείο των διαπραγματεύσεων, την ύπαρξη ομώνυμων ονομασιών για τους κοινοτικούς και ουγγρικούς οίνους, πρέπει να θεωρηθεί ότι οφείλεται σε πρόδηλη πλάνη περί τα πράγματα (δεδομένου ότι οι ιταλικές και οι ουγγρικές ονομασίες που χρησιμοποιούνται για τους οίνους «Tocai» συνυπάρχουν επί αιώνες, αναγνωρίστηκαν δε επίσημα το 1948 σε μια συμφωνία μεταξύ της Ιταλίας και της Ουγγαρίας και εντάχθηκαν πρόσφατα στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου) ώστε να καθίσταται άκυρο, βάσει του άρθρου 48 της Συμβάσεως της Βιέννης περί του δικαίου των Συνθηκών⁴⁰, το τμήμα της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων που απαγορεύει τη χρήση στην Ιταλία της ονομασίας Tocai.

69. Το άρθρο 48, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Βιέννης προβλέπει τα εξής:

«Κράτος τι δύναται να επικαλεσθεί πλάνην τινά εις συνθήκην ως ακυρούσαν την συναινέσιν του όπως δεσμευθεί διά ταύτης, εφ' όσον αύτη αναφέρεται εις γεγονός ή κατάστασιν, την οποίαν το κράτος εξέλαβεν ως υφισταμένην κατά τον χρόνον της συνομο-

70. Οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι η ανταλλαγή επιστολών είναι απόρροια εσφαλμένης ερμηνείας των πραγματικών περιστατικών κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, ήτοι της αδιαμφισβήτητης, ειρηνικής και συνεχούς χρήσεως των δύο ονομασιών· κατά συνέπεια, δύναμει του άρθρου 48 της Συμβάσεως της Βιέννης, τα παραρτήματα που καταργούν το δικαίωμα χρήσεως των ως άνω ονομασιών είναι ανεφάρμοστα.

71. Το πρώτο εδάφιο της κοινής δηλώσεως ορίζει:

«Σχετικά με το άρθρο 4, παράγραφος 5, στοιχείο α', τα συμβαλλόμενα μέρη σημειώνουν ότι, κατά τη στιγμή των διαπραγματεύσεων, δεν είχαν υπόψη τους καμιά ειδική περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του εν λόγω άρθρου.»

72. Στο πλαίσιο του τρίτου υποβληθέντος ερωτήματος, διευκρίνισα τον λόγο για τον οποίο θεωρώ ότι το άρθρο 4, παράγραφος 5, δεν έχει εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως⁴¹.

39 — Βλ. σημείο 15 ανωτέρω.

40 — UNTS, τόμος 1155, σ. 331. Η Σύμβαση της Βιέννης εγκρίθηκε στις 23 Μαΐου 1969 και άρχισε να ισχύει στις 27 Ιανουαρίου 1980.

41 — Βλ. σημεία 61 έως 64 ανωτέρω.

73. Για τον ίδιο λόγο, η κοινή δήλωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οφείλεται σε πρόκληση πλάνη περί τα πράγματα.

76. Το άρθρο 59, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Βιέννης προβλέπει τα εξής:

74. Εν πάση περιπτώσει, όπως υποστήριξε η Ουγγρική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, μόνον τα συμβαλλόμενα μέρη της οικείας Συνθήκης μπορούν να επικαλεσθούν το άρθρο 48 της Συμβάσεως της Βιέννης.

«Η συνθήκη λογίζεται ως λήξασα ευθύς ως άπαντα τα μέρη εις την συνθήκην συνάψουν μεταγενεστέρως συνθήκην επί του αυτού αντικειμένου, και οσάκις:

α) προκύπτει εκ της μεταγενεστέρας συνθήκης ή άλλως συνάγεται, ότι τα συμβαλλόμενα μέρη προετίθεντο όπως το εν λόγω αντικείμενον διέπεται υπό της συνθήκης αυτής· ή

X — Το πέμπτο και το έκτο ερώτημα

75. Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, υπό το πρίσμα του άρθρου 59 της Συμβάσεως της Βιέννης, οι διατάξεις της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ⁴² που διέπουν τις ομώνυμες ονομασίες οίνων εφαρμόζονται αντί εκείνων της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ των μεν και των δε, δεδομένου ότι και στις δύο συμφωνίες συμβάλλονται τα ίδια μέρη και ότι η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1996, ήτοι μετά τη σύναψη της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων.

β) οι διατάξεις της μεταγενεστέρας συνθήκης τοσούτον δεν συμβιβάζονται προς τας αντιστοιχούς της προγενεστέρας τοιαύτης, ώστε οι δύο συνθήκες να μη δύνανται να εφαρμόζονται ταυτοχρόνως.»

77. Εφόσον το ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου ανακύπτει μόνον στην περίπτωση που οι σχετικές διατάξεις της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ είναι ασυμβίβαστες με τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων, φαίνεται εύλογο να υιοθετηθεί η προσέγγιση της Επιτροπής και να εξεταστεί πρώτα αυτό το ζήτημα, που αποτελεί αντικείμενο του έκτου ερωτήματος.

⁴² — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

78. Με το ως άνω ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, στην περίπτωση δύο ομώνυμων ονομασιών που αναφέρονται σε δύο διαφορετικούς οίνους (και υπό τις περιστάσεις που περιγράφονται στο ερώτημα, όπως αυτό εκτίθεται ανωτέρω), τα άρθρα 22 έως 24 της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ έχουν την έννοια ότι αμφότερες οι ονομασίες μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται, εφόσον χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν από τους αντίστοιχους παραγωγούς είτε καλοπίστως είτε επί δέκα τουλάχιστον έτη πριν από τις 15 Απριλίου 1994 (άρθρο 24, παράγραφος 4) και εφόσον κάθε ονομασία αναφέρει σαφώς τη χώρα, την περιφέρεια ή την περιοχή καταγωγής του οίνου στον οποίο αναφέρεται κατά τρόπον ώστε να αποτρέπονται οι παρανοήσεις εκ μέρους των καταναλωτών.

79. Τα άρθρα 22 έως 24 της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ αποτελούν το τμήμα 3 («Γεωγραφικές ενδείξεις») του μέρους II («Πρότυπα σχετικά με τη θεσμοθέτηση, την έκταση και τη χρήση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας») της ως άνω συμφωνίας.

80. Το άρθρο 22, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ως γεωγραφικές ενδείξεις νοούνται οι ενδείξεις με τις οποίες επισημαίνεται ότι ένα αγαθό κατάγεται από το έδαφος κάποιου μέλους ή από συγκεκριμένη περιοχή της επικράτειας ενός μέλους ή ακόμη από συγκεκριμένο τόπο σε κάποιο μέλος, εφόσον από τη γεωγραφική καταγωγή του προϊόντος συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό η ποιότητα, η φήμη και τα λοιπά χαρακτηριστικά του εν λόγω αγαθού.»

81. Το άρθρο 23 προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε μέλος παρέχει στους ενδιαφερόμενους τα έννομα μέσα για την αποτροπή της χρήσης γεωγραφικών ενδείξεων προκειμένου περί κρασιών που δεν κατάγονται από τον τόπο που δηλώνεται με τη χρησιμοποιούμενη γεωγραφική ένδειξη ή προκειμένου περί οινοπνευματωδών ποτών που δεν κατάγονται από τον τόπο που δηλώνεται με τη χρησιμοποιούμενη γεωγραφική ένδειξη, ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η πραγματική καταγωγή των αγαθών ή η γεωγραφική ένδειξη αναγράφεται σε μετάφραση ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως “είδος”, “τύπου”, “με χαρακτηριστικά”, “απομίμηση” ή ανάλογες εκφράσεις.

[...]

3. Σε περίπτωση που συμπίπτουν οι γεωγραφικές ενδείξεις που χρησιμοποιούνται για συγκεκριμένα κρασιά, η παρεχόμενη προστασία καλύπτει όλες τις ενδείξεις [...]. Κάθε μέλος καθορίζει τις πρακτικές λεπτομέρειες που διέπουν τη διαφοροποίηση των κατά περίπτωση πανομοιότυπων ενδείξεων μεταξύ τους, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να διασφαλίζεται η δίκαιη αντιμετώπιση των οικείων παραγωγών και να αποτρέπονται οι παρανοήσεις εκ μέρους των καταναλωτών.

[...]»

82. Το άρθρο 24 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα μέλη συμφωνούν να διεξαγάγουν διαπραγματεύσεις με σκοπό την αύξηση της προστασίας που παρέχεται στις επιμέρους γεωγραφικές ενδείξεις βάσει του άρθρου 23.

ταυτίζεται με την κοινή ονομασία ποικιλίας σταφυλιών που απαντά στο έδαφος του εν λόγω μέλους κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ.

[...]

[...]

4. Καμία διάταξη του παρόντος τμήματος δεν συνεπάγεται ότι τα μέλη οφείλουν να εμποδίζουν τη συνέχιση της χρήσης κατά τρόπο ομοιόμορφο μίας συγκεκριμένης γεωγραφικής ενδείξεως κάποιου άλλου μέλους, η οποία χρησιμοποιείται για την εξατομίκευση κρασιών ή οινοπνευματωδών ποτών, προκειμένου περί αγαθών ή υπηρεσιών, εκ μέρους ενός υπηκόου τους ή κάποιου προσώπου που έχει τη νόμιμη κατοικία του στην επικράτειά τους, εφόσον το πρόσωπο αυτό έχει κάνει συστηματική χρήση της εν λόγω γεωγραφικής ενδείξεως σε σχέση με όμοια ή παρεμφερή αγαθά ή υπηρεσίες στην επικράτεια του εν λόγω μέλους, είτε α) επί δεκαετία τουλάχιστον πριν από τις 15 Απριλίου 1994, είτε β) καλοπίστως, πριν από την προαναφερθείσα ημερομηνία.

[...]

6. [...] Καμία διάταξη του παρόντος τμήματος δεν συνεπάγεται ότι τα μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν τις διατάξεις του σε σχέση με κάποια γεωγραφική ένδειξη η οποία χρησιμοποιείται σε οποιοδήποτε άλλο μέλος για προϊόντα που προέρχονται από είδος αμπέλου, για την οποία η αρμόζουσα ένδειξη

83. Οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ αποτελεί σήμερα πρότυπο για την Κοινότητα, τα κράτη μέλη και τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη όσον αφορά τη ρύθμιση των ομώνυμων ονομασιών οίνων και ότι η εν λόγω συμφωνία απαιτεί να προστατεύονται οι ως άνω ονομασίες, εφόσον αυτές χρησιμοποιούνται με ορθό τρόπο, από τεχνικής απόψεως, και καλοπίστως. Το άρθρο 23 προστατεύει το δικαίωμα των ενδιαφερομένων μερών να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν ομώνυμες γεωγραφικές ενδείξεις, ενώ το άρθρο 24, παράγραφος 4, αφήνει στα μέλη την ευχέρεια να ρυθμίσουν την καλόπιστη συνεχή χρήση των γεωγραφικών ενδείξεων επί δέκα έτη πριν από τις 15 Απριλίου 1994. Οι εν λόγω διατάξεις είναι ασυμβίβαστες με την απαγόρευση χρήσεως της ονομασίας «Tocai friulano», η οποία απορρέει από τα παραρτήματα της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων και η οποία δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να δικαιολογηθεί.

84. Περαιτέρω, στις απαντήσεις τους σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο, οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι το άρθρο 24, παράγραφος 6, της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ θεσπίζει σαφώς έναν

παραλληλισμό μεταξύ «γεωγραφικής ενδείξεως» και «ονομασίας ποικιλίας σταφυλιών» και, ως εκ τούτου, εμποδίζει την εκ μέρους της Ουγγαρίας επίκληση της γεωγραφικής ενδείξεως «Tokaj» προκειμένου να απαγορευθεί η χρήση της ονομασίας «Tocai friulano».

85. Δεν συμμερίζομαι τα ως άνω επιχειρήματα.

86. Το άρθρο 23, παράγραφος 1, επιβάλλει ρητή υποχρέωση στα μέλη να προστατεύουν τις γεωγραφικές ενδείξεις από τη χρήση των εν λόγω ενδείξεων για οίνους που δεν κατάγονται από τον τόπο που αναφέρεται στην εν λόγω γεωγραφική ένδειξη· δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη συγχύσεως ή εξαπατήσεως. Δεν αμφισβητείται ότι το «Tokaj» είναι γεωγραφική ένδειξη κατά την έννοια της Συμφωνίας ΔΠΠΕ. Επομένως, το άρθρο 23, παράγραφος 1, απαιτεί, εκ πρώτης όψεως, από τα μέλη να προστατεύουν την ως άνω ένδειξη από τη χρήση της τελευταίας για οίνους που δεν κατάγονται από την περιοχή Tokaj.

87. Το άρθρο 23, παράγραφος 3, προσδιορίζει τη γενική φύση της προστασίας που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 1, στην περίπτωση δύο ομώνυμων γεωγραφικών ενδείξεων⁴³. Για τους σκοπούς

της Συμφωνίας ΔΠΠΕ, ως «γεωγραφικές ενδείξεις» νοούνται οι ενδείξεις με τις οποίες επισημαίνεται ότι ένα αγαθό κατάγεται από την εθνική επικράτεια ή από συγκεκριμένη περιοχή ή τοποθεσία της εν λόγω επικράτειας, εφόσον από τη γεωγραφική καταγωγή του προϊόντος συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό μια δεδομένη ποιότητα, η φήμη ή άλλα χαρακτηριστικά του εν λόγω προϊόντος. Εξάλλου, ουδόλως υποστηρίχθηκε ότι από τη γεωγραφική καταγωγή του οίνου που παράγεται από σταφύλια της ποικιλίας αμπέλου Tocai friulano στην οικεία περιοχή συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό μια δεδομένη ποιότητα, η φήμη ή άλλα χαρακτηριστικά του εν λόγω οίνου. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, το άρθρο 23, παράγραφος 3, δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

88. Για τον ίδιο λόγο, το άρθρο 24, παράγραφος 4, που επιτρέπει στα μέλη να ρυθμίζουν τη συνεχή και καλόπιστη χρήση γεωγραφικών ενδείξεων υπό ορισμένες περιστάσεις, δεν μπορεί να εφαρμοστεί ως προς τη συνεχή χρήση της ονομασίας «Tocai friulano».

89. Τέλος, το άρθρο 24, παράγραφος 6, επιτρέπει απλώς στα μέλη να εγκρίνουν τη χρήση της ονομασίας μιας ποικιλίας αμπέλου που είναι ομώνυμη με μια γεωγραφική ένδειξη σε άλλο κράτος μέλος, αλλά δεν υποχρεώνει τα μέλη να ενεργήσουν κατ' αυτόν τον τρόπο. Η Κοινότητα προδήλως παραιτήθηκε από την άσκηση της ως άνω ευχέρειας από τα τέλη Μαρτίου 2007 μέσω μιας διμερούς συμφωνίας με την Ουγγαρία, η δυνατότητα συνάψεως της οποίας προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 24, παράγραφος 1, και η οποία εμπίπτει, όπως επισημάνθηκε στο πλαίσιο των δύο πρώτων ερωτημάτων, στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας.

⁴³ — Ένα παράδειγμα που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ήταν η Rioja, που είναι οινοπαραγωγική περιοχή τόσο στην Ισπανία όσο και στην Αργεντινή: βλ. C. M. Correa και A. A. Yusef, *Intellectual Property and International Trade* (1998), σ. 176.

90. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, φρονώ ότι οι σχετικές διατάξεις της Συμφωνίας ΔΠΙΤΕ δεν είναι ασυμβίβαστες με τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων· επομένως, παρέλκει η εφαρμογή του άρθρου 59 της Συμβάσεως της Βιέννης.

92. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου προβλέπει τα εξής:

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή διά λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους.»

XI — Το έβδομο ερώτημα

91. Με το έβδομο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το δικαίωμα ιδιοκτησίας που αναφέρεται στο άρθρο 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁴⁴ και επαναλαμβάνεται στο άρθρο 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁴ καλύπτει και την πνευματική ιδιοκτησία σχετικά με τις ονομασίες προελεύσεως των οίνων και την εκμετάλλευση των εν λόγω ονομασιών και, συνεπώς, εμποδίζει την εφαρμογή της συμφωνίας που περιέχεται στην ανταλλαγή επιστολών, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται στους οινοπαραγωγούς της περιφέρειας Friuli-Venezia Giulia να χρησιμοποιούν την ονομασία «Tocai Friulano», λαμβανομένης υπόψη, ιδίως, της παντελούς ελλείψεως οιασδήποτε αποζημιώσεως υπέρ των ως άνω οινοπαραγωγών, της ελλείψεως γενικού δημόσιου συμφέροντος δικαιολογούντος τη στέρηση του ως άνω δικαιώματος και της προφανούς μη τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας.

93. Καίτοι η ως άνω διάταξη δεν αναφέρεται σε αποζημίωση, γίνεται γενικώς δεκτό ότι η απαίτηση τηρήσεως των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου συνεπάγεται ότι υφίσταται δικαίωμα αποζημιώσεως λόγω στερήσεως ιδιοκτησίας.

94. Το άρθρο 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που τιτλοφορείται «Δικαίωμα ιδιοκτησίας», προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από τον νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.

⁴⁴ — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5.

2. Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται.»

95. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι το δικαίωμα των Ιταλών οινοπαραγωγών να χρησιμοποιούν την ονομασία «Tocai friulano» εμπίπτει στην έννοια των «αγαθών» κατά το πνεύμα του πρωτοκόλλου, η οποία είναι μια αυτοτελής έννοια που δεν περιορίζεται στα ενσώματα αγαθά· κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι το δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας μιας συγκεκριμένης ποικιλίας αμπέλου ήταν οικονομικής φύσεως. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι η υπό κρίση υπόθεση δεν αφορά την ιδιοκτησία κατά την έννοια της ΕΣΔΑ ή του Χάρτη, ακόμη και υπό το πρίσμα της πνευματικής ιδιοκτησίας: οι όροι «Tocai friulano» και «Tocai italico» δεν είναι γεωγραφικές ενδείξεις, αλλά ποικιλίες αμπέλου. Ούτε η Σύμβαση των Παρισίων⁴⁵ ούτε η Συμφωνία ΔΠΠΕ μνημονεύουν τις ονομασίες ποικιλιών αμπέλου ως κατηγορία πνευματικής ιδιοκτησίας.

96. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ορθώς ότι ο όρος «αγαθά», κατά το πνεύμα του πρωτοκόλλου, είναι μια αυτοτελής έννοια που καλύπτει και τα άυλα αγαθά τα οποία έχουν οικονομική αξία. Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δέχθηκε, στο πλαίσιο της ανακλήσεως αδείας διαθέσεως οινοπνευματικών ποτών σε ένα εστιατόριο, ότι τα οικονομικά συμφέροντα που συνδέονται με την εκμετάλλευση του εν λόγω εστιατορίου αποτελούσαν «αγαθά» για τους σκοπούς του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου, δεδομένου ότι η διατήρηση της αδείας ήταν μια από τις

κύριες προϋποθέσεις για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και ότι η ανάκλησή της είχε αρνητικές συνέπειες επί της υπεραξίας του εστιατορίου. Επομένως, το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η ανάκληση αποτελούσε, υπό τις περιστάσεις της ως άνω υποθέσεως, παρεμπόδιση του δικαιώματός του διαχειριστή του εστιατορίου για «σεβασμ[ό] της περιουσίας [του]» (καίτοι έκρινε ότι η ως άνω παρεμπόδιση ήταν σύνηθες, ανάλογη και σύμφωνη με το γενικό συμφέρον)⁴⁶.

97. Ωστόσο, δεν θεωρώ ότι η ως άνω απόφαση είναι ανάλογη με την υπό κρίση υπόθεση. Δεν υποστηρίχθηκε ότι η συνεχής χρήση της ονομασίας «Tocai friulano» για την ποικιλία αμπέλου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή οίνων από την περιφέρεια Friuli Venezia Giulia είναι μία από τις κύριες προϋποθέσεις για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας της παραγωγής τέτοιων οίνων, ούτε αποδείχθηκε ο ισχυρισμός της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι η απαγόρευση της ως άνω χρήσεως θα είχε αρνητικές συνέπειες επί της υπεραξίας της εν λόγω επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι ενδιαφερόμενοι οινοπαραγωγοί θα εξακολουθήσουν να έχουν το δικαίωμα να εμπορεύονται τους οίνους τους με διάφορες περιγραφές της προελεύσεως που έχουν καταχωρισθεί για την εν λόγω περιφέρεια. Αν επιθυμούν να εξακολουθήσουν να προσδιορίζουν τη χρησιμοποιούμενη ποικιλία αμπέλου, καθίσταται φανερό ότι υφίστανται αποδεκτά συνώνυμα, τα οποία έχουν αναγνωρισθεί από το Διεθνές Γραφείο της αμπέλου και του οίνου: η Επιτροπή μνημόνευσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τις ενδείξεις «sauvignonasse» και «trebbia-nello».

45 — Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της 20ής Μαρτίου 1883.

46 — Υπόθεση 4/1988/148/202, Tre Traktörer Aktiebolag κατά Σουηδίας (1989) EHRB 309.

98. Εξάλλου, προσθέτω ότι φαίνεται αμφίβολο το αν οι προσφεύγουσες μπορούν να επικαλεσθούν λυσιτελώς την προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας σύμφωνα με την ΕΣΔΑ, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν είναι οινοπαραγωγοί και δεν απέδειξαν με ποιον τρόπο θίγονται.

99. Επομένως, δεν είμαι πεπεισμένος ότι, τουλάχιστον υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας μιας ποικιλίας αμπέλου για την εμπορία ενός συγκεκριμένου οίνου αποτελεί δικαίωμα ιδιοκτησίας που καλύπτεται από το άρθρο 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου. Ωστόσο, θα εξετάσω εν συντομία το ζήτημα αν, στην περίπτωση που υφίσταται ένα τέτοιο δικαίωμα ιδιοκτησίας, το εν λόγω δικαίωμα θα εμπόδιζε την απαγόρευση της χρήσεως της ως άνω ονομασίας.

100. Η πρώτη περίοδος του άρθρου 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου αναγνωρίζει το δικαίωμα σεβασμού της περιουσίας· η δεύτερη περίοδος του ως άνω άρθρου ορίζει ότι ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού «ειμή διά λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους».

101. Όσον αφορά την παρεμπόδιση του δικαιώματος σεβασμού της περιουσίας που δεν συνιστά στέρηση του ως άνω δικαιώματος, η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση SΜW Winzersekt⁴⁷ παρέχει, εντός παρεμφερούς πλαισίου, ορισμένες γενικές

κατευθύνσεις. Στην ως άνω υπόθεση, Γερμανοί παραγωγοί αφρώδους οίνου έβαλαν κατά της κοινοτικής νομοθεσίας⁴⁸ που απαγόρευε, υπό την επιφύλαξη μιας πενταετούς μεταβατικής περιόδου, τη χρήση της εκφράσεως «méthode champenoise» για τους αφρώδεις οίνους που δεν έχουν δικαίωμα επί της ονομασίας προελεύσεως «Champagne». Οι παραγωγοί ισχυρίστηκαν ότι η ως άνω απαγόρευση θίγει το δικαίωμά τους ιδιοκτησίας.

102. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, οπότε ένα μέτρο το οποίο θεσπίστηκε στον τομέα αυτό στερείται νομιμότητας μόνον αν το εν λόγω μέτρο είναι προδήλως ακατάλληλο υπό το πρίσμα του σκοπού που αυτό επιδιώκει. Το δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν αποτελεί απόλυτο προνόμιο· επομένως, μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στην άσκηση του ως άνω δικαιώματος, ιδίως στο πλαίσιο της κοινής οργανώσεως αγοράς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποκρίνονται σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει η Κοινότητα και δεν συνιστούν, σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση που θα προσέβαλε την ίδια την υπόσταση των διασφαλιζομένων δικαιωμάτων. Η «méthode champenoise» αποτελούσε ένδειξη που μπορούσε να χρησιμοποιείται, πριν από τη θέσπιση της επίμαχης νομοθεσίας, από όλους τους παραγωγούς αφρωδών οίνων. Η απαγόρευση χρησιμοποίησεως της εν λόγω ενδείξεως δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως προσβολή ενός προβαλλομένου δικαιώματος ιδιοκτησίας των προσφευγόντων παραγωγών. Τέλος, το Συμβούλιο, θεσπίζοντας μεταβατικές διατάξεις και επι-

47 — Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1994, C-306/93 (Συλλογή 1994, σ. I-5555).

48 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2333/92 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 1992, για τη θέσπιση των γενικών κανόνων σχετικά με την περιγραφή και την παρουσίαση των αφρώδων οίνων και αεριούχων αφρωδών οίνων (ΕΕ L 231, σ. 9).

τρέποντας στους παραγωγούς να χρησιμοποιούν εναλλακτικές εκφράσεις (όπως «παραδοσιακή μέθοδος»), έλαβε υπόψη την κατάσταση των παραγωγών υπό τις περιστάσεις αυτές, η επίδικη νομοθεσία δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως δυσανάλογο μέτρο⁴⁹.

103. Ομοίως, στην υπό κρίση υπόθεση, καθίσταται εμφανές ότι, έστω και αν εθίγη το δικαίωμα σεβασμού της περιουσίας, η αρχή της αναλογικότητας τηρήθηκε: οι Ιταλοί αμπελουργοί της ποικιλίας αμπέλου *Tocai friulano* και οι παραγωγοί οίνων που προέρχονται από την εν λόγω ποικιλία αμπέλου είχαν στη διάθεσή τους μεταβατική περίοδο 13 ετών προκειμένου να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε από τη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων και, όπως μνημονεύθηκε ανωτέρω⁵⁰, καθίσταται φανερό ότι υφίστανται διαθέσιμες εναλλακτικές ονομασίες ποικιλιών αμπέλου.

104. Όσον αφορά τη δεύτερη περίοδο του άρθρου 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου, έστω και αν η απαγόρευση χρήσεως της ονομασίας «*Tocai friulano*» έχει ως συνέπεια ότι οι ενδιαφερόμενοι οινοπαραγωγοί στερούνται ενός αγαθού, φρονώ ότι η ως άνω στέρηση λαμβάνει χώρα «διά λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους» και ότι, ως εκ τούτου, επιτρέπεται από την ΕΣΔΑ.

105. Πρώτον, η σύναψη, από την Κοινότητα, αμοιβαίων συμφωνιών για την προστασία των ονομασιών οίνων είναι, προφανώς, σύμφωνη με το δημόσιο συμφέρον. Δεύτερον, υφίσταται σαφής νομική βάση στο κοινοτικό δίκαιο για την ως άνω απαγόρευση, ήτοι το νομοθετικό πλαίσιο (το οποίο δεν εκτίθεται λεπτομερώς, καθόσον είναι εκτεταμένο και δεν αμφισβητείται) για την περιγραφή των οίνων, στο πλαίσιο του οποίου η επίμαχη απαγόρευση αποσκοπεί προδήλως στη μείωση του κινδύνου συγχύσεως μεταξύ της ονομασίας της ποικιλίας αμπέλου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενός οίνου και της ονομασίας της γεωγραφικής περιοχής στην οποία παράγεται ο εν λόγω οίνος. Τέλος, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η απαγόρευση είναι αντίθετη σε οποιαδήποτε αρχή του διεθνούς δικαίου. Ειδικότερα, το αποτέλεσμα της μακράς μεταβατικής περιόδου, το περιορισμένο αποτέλεσμα της απαγορεύσεως (καθόσον οι οίνοι *v.q.p.r.d.* μπορούν να εξακολουθήσουν να παράγονται από την εν λόγω ποικιλία αμπέλου) και η διαθεσιμότητα εναλλακτικών ονομασιών ποικιλιών αμπέλου συνεπάγονται, κατά τη γνώμη μου, ότι δεν υφίσταται δικαίωμα αποζημιώσεως.

106. Παρόμοιες εκτιμήσεις με εκείνες που εκτέθηκαν ανωτέρω ισχύουν για το άρθρο 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

XII — Το όγδοο ερώτημα

107. Με το όγδοο και τελευταίο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, σε περίπτωση που η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων και/ή η ανταλλαγή επιστολών

49 — Σκέψεις 21 έως 23 και 28 της αποφάσεως.

50 — Σημείο 97.

κριθούν παράνομες, το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 753/2002⁵¹, σύμφωνα με το οποίο δεν επιτρέπεται η χρήση της ονομασίας «Tocai friulano» μετά τις 31 Μαρτίου 2007, είναι άκυρο και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

108. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η προβλεπόμενη στο παράρτημα του κανονισμού 753/2002 απαγόρευση είναι παράνομη, καθόσον παραβιάζει την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων. Μεταξύ των 106 ποικιλιών αμπέλου που επιτρέπει το κοινοτικό δίκαιο να χρησιμοποιούνται στις ονομασίες οίνων, μόνον το «Tocai friulano» υπόκειται σε χρονικό περιορισμό. Επιπλέον, η αρχή της αναλογικότητας και η υποχρέωση αιτιολογήσεως παραβιάστηκαν. Τέλος, εφόσον η Συμφωνία ΔΠΙΤΕ ουδόλως απαιτεί από τα μέλη του ΠΟΕ να άρουν την έννομη προστασία των ομώνυμων γεωγραφικών ενδείξεων, η προβλεπόμενη στον κανονισμό 753/2002 απαγόρευση είναι παράνομη.

109. Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες και η Ιταλική Κυβέρνηση, στην απάντησή τους σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο, ισχυρίζονται ότι, εφόσον η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων έπαυσε να ισχύει με την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και εφόσον η Συνθήκη Προσχώσεως δεν περιέχει μνεία ούτε της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων ούτε του σχετικού με το «Tocai» προβλήματος, ο

τομέας του οίνου διέπεται, εν πάση περιπτώσει, αποκλειστικώς από το κοινοτικό δίκαιο όσον αφορά την Ουγγαρία. Ο κανονισμός 753/2002 προβλέπει μια προσέγγιση για περίπου 122 ποικιλίες αμπέλου οι οποίες περιλαμβάνουν γεωγραφική ένδειξη και οι οποίες, ως εκ τούτου, βρίσκονται σε ταυτόσημη κατάσταση με αυτή του Tocai friulano, η οποία προσέγγιση είναι διαμετρικώς αντίθετη προς εκείνη που εφαρμόζεται όσον αφορά το Tocai friulano: οι ως άνω 122 ποικιλίες μπορούν να εμφανίζονται στη σήμανση των οίνων κατά παρέκκλιση από το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού.

110. Ωστόσο, όλα αυτά τα επιχειρήματα βαίνουν προδήλως πέραν του πλαισίου του υποβληθέντος από το εθνικό δικαστήριο ερωτήματος, το οποίο ετέθη ρητώς για την περίπτωση που η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων και/ή η ανταλλαγή επιστολών θα ήσαν παράνομες. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα του κύρους του κανονισμού 753/2002 (το οποίο θα μπορούσε να αμφισβητηθεί, πράγμα που δεν συνέβη, ευθέως από την Ιταλία βάσει του άρθρου 230 ΕΚ) μόνον εμμέσως, ως συνέπεια της προβαλλομένης ελλείψεως νομιμότητας της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων. Εφόσον δεν θεωρώ, βάσει της αναλύσεώς μου όσον αφορά τα προηγούμενα ερωτήματα, ότι η ως άνω συμφωνία είναι παράνομη, συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι παρέλκει η απάντηση στο όγδοο ερώτημα.

XII — Πρόταση

111. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, κατέληξα στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- 1) η συμφωνία περί των ονομασιών οίνων στηρίχθηκε ορθώς και προσηκόντως στο άρθρο 133 ΕΚ και η Κοινότητα είχε αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη της συμφωνίας αυτής·
- 2) για τους σκοπούς τόσο της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων όσο και της Συμφωνίας ΔΠΠΕ, το Tokaj αποτελεί γεωγραφική ένδειξη, ενώ το Tocai friulano δεν αποτελεί γεωγραφική ένδειξη· κατά συνέπεια:

— δεν υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ της απαγορεύσεως της χρήσεως της ονομασίας Tocai friulano μετά τις 31 Μαρτίου 2007 και των σχετικών με τις γεωγραφικές ενδείξεις κανόνων που περιέχονται στη συμφωνία περί των ονομασιών οίνων,

— η κοινή δήλωση δεν οφείλεται σε πλάνη περί τα πράγματα και

— δεν υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ της συμφωνίας περί των ονομασιών οίνων και της Συμφωνίας ΔΠΠΕ·

- 3) το δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας μιας ποικιλίας αμπέλου για την εμπορία οίνων δεν αποτελεί αγαθό κατά την έννοια του άρθρου 1 του πρώτου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή του άρθρου 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά, εν πάση περιπτώσει, δεν υπήρξε, στην υπό κρίση υπόθεση, παράνομη επέμβαση αντίθετη προς τη Σύμβαση ή προς τον Χάρτη.

112. Επομένως, είμαι της γνώμης ότι στα ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Από την εξέταση των υποβληθέντων ερωτημάτων δεν προέκυψε κανένα στοιχείο δυνάμενο να θέσει υπό αμφισβήτηση το κύρος της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας για αμοιβαία προστασία και έλεγχο των ονομασιών οίνων, η οποία εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 93/724/ΕΚ και υπογράφηκε στις 29 Νοεμβρίου 1993, ή της ανταλλαγής επιστολών η οποία αφορά το άρθρο 4 της εν λόγω συμφωνίας.